

Aino Kärjä
Sarja 1

Kirsikankukat

Kirsikankukat
pudotkaa, jos olette
pudotaksenne:
putoamattannekaan
ei ystäväni saavu.

Suom. Tuomas Anhava

Japanilaisen Koretaka Shinnon kirjoittama vanha japanilainen tankaruno puhuu kaipauksesta ja onnettomasta rakkaudesta. Tankarunot olivat ennen vanhaan rakastavaisten toisilleen lähettämiä viestejä. Runon tuli kertoa lähettäjänsä tunteista, ilman että viestinviejä sitä ymmärtäisi, ja kuitenkin siten, että vastaanottaja siitä ilahtuisi. Tankarunot ovat tarkkaan harkittuja ja asiat sanotaan ajatellusti, sillä tärkeintä oli sanoman ytimekkyys. Runon muoto on aina sama, minkä vuoksi sanottavaa täytyy ajatella ja sovitella mittaan sopivaksi. Toisaalta tanka voi syntyä tilanteessa. Edita Morrisin ”Hiroshiman kukat” kertoo pommituksista toipuvan Hiroshiman uhrien tragedian. Kirjan loppupuolella, kun Juka on hyväksynyt amerikkalaisen vieraansa Samin, ja elämä näyttää valoisammalta, hän tekee oman miehensä pyynnöstä tankan, jossa muotoilee heille kuvan paremmasta tulevaisuudesta. Tankaan tallentuu hetki. Tanka voi verrata tekstiviestiin. Vaikka tekstiviestit on hyvin arkipäiväinen asia ja tankarunous edustaa korkeaa kaunokirjallisuutta, jotain samaa niissä silti on. Aivan samoin kuin tekstiviestissäkin, tankassa tiivistyy tunnelma.

Mielestäni Koretaka Shinnon ”Kirsikankukat” on erittäin kaunis. Siitä kuvastuu hyvin tunne, ja takaraivooni on piirtynyt selkeä kuva runon kirjoittajasta. Hän ehkä istui kauniissa puutarhassa, kirsikkapuiden katveessa. Lempeä tuuli ehkä puhalsi, ja kukkien terälehtiä satoi kuin lunta.

Sain idean tätä runoa lukiessani. Haluaisin maalata valkoisen, ison silkkihuivin, jossa olisi kuva kukkivasta kirsikkapuusta. Puun runko olisi suklaansävyinen ruskea. Oksat olisivat käkkyräisiä,

bonsai-puun kaltaisia, ja kukat vaaleita, ehkä hivenen vaaleanpunaisia. Osa kukista olisi varissut maahan. Ne olisivat varisseet siten, että näyttivät siltä kuin joku olisi ne siihen asetellut. Huivi olisi aivan kuin tämä runo. Selkeä ja yksinkertainen, mutta silti tarkka, vanhanaikainen, mutta silti niin moderni.

Shinnon runo on ajaton. Se on mielestäni raikas, se kertoo ja ilmaisee paljon. Runo on helposti syntyneen näköinen, vaikka sen tekemiseen on voinut mennä kauan aikaa. Runon ajatus on helppo tavoittaa ja se painuu lukijan mieleen. ”Kirsikankukat” kertoo entisajan Japanista, mutta samat arvot, jotka vallitsivat silloin, ovat yhä päteviä: rakkaus kaikkeen kauniiseen, selkeys ja kunnioitus sekä ihmisen yhteys luontoon. Luonto on ihmisestä riippumaton.

Yhteys luontoon tulee esiin myös Morrisin kirjassa ”Hiroshiman kukat”. Kirjan päähenkilö Juka kuvaa usein luonnon ja eläinten kärsimystä Hiroshiman pommituksen jälkeen. Hän tuntee luontoa ja eläimiä kohtaan samaa, mitä tuntee ihmisiäkin kohtaan. Tunne on syvä, myötätunnon ja säälin sekoitus. Tragedia yhdistää sen kokeneet. Jukan on vaikea päästää vieraasta kulttuurista tulevaa Samia sisäpiiriin, vaikka suhtautuukin häneen myönteisesti. Kirjassa korostuu luonnon merkitys muutenkin. Luonto on mukana ilossa ja surussa: Juka ja hänen ystävänsä menevät metsään pyydystämään tulikärpäsiä tulikärpäsjuhlaa varten. Pienten kärpästen kunniaksi järjestetty juhla oli tärkeä ilon aihe. Joka päivä, Jukan pikkusisko vie joen varteen kukkakimpun, paikkaan johon heidän äitinsä kuoli. Kukat ovat aina tuoreita, ja ne todella tuntuvat ilmentävän surua. Tämän huomaa Samin kerran yrittäessä koskettaa pikkusiskon kukkia. Kukat ovat enemmän kuin symboli.

Japani on muuttunut paljon vuosisatojen kuluessa. Pitkään Japani oli salaperäinen paikka eurooppalaisille. Ne, jotka sinne aikoinaan pääsivät, kertoivat ihmeellisiä tarinoita. Täytyy sanoa,

että Japani on säilyttänyt kiinnostavuutensa nykypäivään asti. Monet suomalaiset nuoret piirtävät ja lukevat mangaa, japanilaista sarjakuvaa, ja pukeutuvat japanilaistyyllisesti. Miksi niin monet nuoret ovat mangan vuoksi innostuneita Japanista? Manga on nuorisokulttuurin tuote, voi olla, että japanilaisuus heijastuu siitä helposti lähestyttävämällä tavalla. Japani tunnetaan myös huippuelektronikastaan, taitaapa meilläkin kotona olla japanilainen laajakuvatelevisio. Tiedelehdistä voi lukea kuukausittain uusimmista keksinnöistä, robotteja ja muita koneita Japanista tulee koko ajan lisää markkinoille. Japanilainen muotoilu on tunnettua. Ympäri maailmaa syödään sushia, japanilaista kalaruokaa.

Mutta kun minä kuulen sanan Japani, tulee mieleeni kirsikkapuiden täyttämä maisema. Se ehkä johtuu japanilaisen kirjallisuuden minulle luomasta kuvasta. Luulen, että juuri kauneus, hillitty vähäeleisyys ja esteettisyyden taju viehättää minua eniten japanilaisessa kulttuurissa. Jos ottaa tarkasteltavaksi vaikka tankarunot esteettisyyden näkökulmasta, huomaa helpostikin, että juuri tanka ilmentää japanilaista vähäeleisyyttä. Tavuja on käytettävissä vain tarkasti rajoitettu määrä kuhunkin säkeeseen. Itse olen Anhavan tankasuomennoksia lukiessani ihmetellyt, mitenkä hyvin suomen kieli sopii tankaan.

Kauneus viehättää myös nykyjapanilaisia. Kuulin tädiltäni että hän oli tavannut japanilaisen vaihto-oppilastyön, Sumiren. Tätini oli pyytännyt tätä kirjoittamaan hänen nimensä japanilaisin kirjoitusmerkein. Sumire oli kirjoittanut kaksi kaunista merkkiä, ja sitten selittänyt, että nimen olisi voinut kirjoittaa muullakin tapaa, mutta hän oli valinnut kauneimmalta näyttävän tavan.

Japanilaisen ja länsimaalaisen kulttuurin erot tulevat esiin havainnollisesti ”Hiroshiman kukissa”. Kirjan päähenkilö Juka yrittää näyttää amerikkalaiselle Samille Hiroshiman hyvän ja kauniin

puolen, ei edelleen atomipommista kärsiviä köyhiä ihmisiä ja alueita. Hän ei halua päästää Samia mukaan kaupungin suruun. Mielestäni Juka ei kirjassa valehtelee, hän vain jättää osan asioista kertomatta. Hänen tyyliinsä on hillitty, mutta silti toiveikas ja reipas. Hiroshimassa vieraileva amerikkalainen Sam on puolestaan suorasukainen ja utelias. Hänen huoliteltu käytöksensä vaikuttaa ehkä hieman röyhkeältä ja tunkeilevalta japanilaisten tapojen rinnalla. Shushaku Endon kirjassa ”Skandaali”, kirjan päähenkilön käytös poikkeaa välillä tavallisista japanilaisista tavoista. Päähenkilö kirjailija Suguro on aivan erilainen kuin esimerkiksi Juka. Suguro puhuu suoraan ja kaartelematta ventovieraiden kanssa. Mutta kotonansa Suguron käytös on samanlaista kuin muillakin, hillittyä ja kohteliasta. Näistä kirjoista ilmenee, että suorasukaisuus on moukkamaista.

On kumma, että vaikka niin monet materialistiset asiat ja arkielämän muutokset ovat muuttaneet Japania, ovat monet vanhat tavat ja perinteet yhä käytössä ja kunnioitettuja. Tavoissa ja perinteissä on kulttuurin ydin. Sama pätee moniin muihin kulttuureihin, mutta mikä japanilaisessa kulttuurissa on erikoista, on se että perinteiden ja hyvien tapojen kunnioittaminen kuuluu jo perinteenä hyviin tapoihin.

Koretaka Shinnon kirsikankukat merkitsevät kokonaista maailmaa: toivoa ja sen menettämistä. Kukat jo sinänsä merkitsevät kaikkea kaunista ja ohimenevää, sellaista joka vilahtaa ohi, ja jättää mieleen pysyvän muiston. Mikä olisi minulle, suomalaiselle nykynuorelle kirsikankukka? Ehkäpä hiirenkorva, kevään ensimmäinen hento vihreä. Niin nopeasti sen heleys katoaa. Koetan rakentaa oman tankani. Vaikka se ei kovin taidokas olisikaan, tarkoitus ja tyyli olisi sama.

Keväinen metsä
Sinä katoat kesään -
heleys pois väistyy.
Ehkä ensi kevääni
pysyy, eikä katoa -
Aino Kärjä